

การวิเคราะห์การใช้จ่ายงบประมาณงบเงินอุดหนุน รายการค่าจัดการเรียนการสอน
ของโรงเรียนในจังหวัดเชียงราย
Analysis of Budget Expenditure: Educational Subsidy Budget for Schools
in Chiang Rai Province

ปพิชญา พุฒนา* พร้อมพิไล บัวสุวรรณ และวรรณวิศา สีนุสรณ์ คล้ายจำแลง
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

Papishaya Puttana* Prompilai Buasuwan and Wanwisa Suebnusorn Klaijumlang
Faculty of Education, Kasetsart University

Received: February 14, 2025

Revised: March 5, 2025

Accepted: March 6, 2025

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาและวิเคราะห์สภาพการใช้จ่ายงบประมาณงบเงินอุดหนุน รายการค่าจัดการเรียนการสอน ของโรงเรียนในจังหวัดเชียงราย ปีงบประมาณ พ.ศ. 2562 และ พ.ศ. 2566 2) ศึกษาเปรียบเทียบการใช้จ่ายงบประมาณงบเงินอุดหนุน รายการค่าจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนในจังหวัดเชียงราย จำแนกตามขนาดของโรงเรียน ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2562 และ พ.ศ. 2566 โดยใช้ข้อมูลทุติยภูมิจากระบบบัญชี การศึกษาขั้นพื้นฐาน ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (พ.ศ. 2562 และ พ.ศ. 2566) สถิติที่ใช้ในการ วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) ผลการวิจัย พบว่า 1) สภาพการใช้จ่ายงบประมาณงบเงินอุดหนุน รายการค่าจัดการเรียนการสอนของ โรงเรียนในจังหวัดเชียงราย ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2562 และ พ.ศ. 2566 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มี สัดส่วนการใช้จ่ายสูงสุด คือ ด้านบริหารทั่วไป และด้านที่มีสัดส่วนการใช้จ่ายต่ำสุด คือ ด้านบริหารงานบุคคล 2) สรุปผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการใช้จ่ายงบประมาณงบเงินอุดหนุน รายการค่าจัดการเรียนการสอนของโรงเรียน ในจังหวัดเชียงราย จำแนกตามขนาดโรงเรียนโดยภาพรวม พบว่า ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2562 โรงเรียนในจังหวัด เชียงรายที่มีขนาดต่างกันมีการใช้จ่ายงบประมาณงบเงินอุดหนุน รายการค่าจัดการเรียนการสอนไม่แตกต่างกัน แต่ใน ปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 โรงเรียนในจังหวัดเชียงรายที่มีขนาดต่างกันมีการใช้จ่ายงบประมาณงบเงินอุดหนุน รายการ ค่าจัดการเรียนการสอนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ: การใช้จ่ายงบประมาณ งบเงินอุดหนุน ค่าจัดการเรียนการสอน ความเหลื่อมล้ำ การจัดสรรงบประมาณ

Abstract

The objectives of this research were to 1) study and analyze the Budget Expenditure for Educational Subsidy in schools in Chiang Rai Province for the fiscal years 2019 and 2023, and 2) compare the Budget Expenditure for Educational Subsidy in schools in Chiang Rai Province,

*ปพิชญา พุฒนา (Corresponding Author)

e-mail: papishaya.p@ku.th

classified by school size, for the fiscal years 2019 and 2023. The study utilized secondary data from the National Education Account system of the Office of the Basic Education Commission (2019 and 2023). Statistical tools employed for data analysis included percentage, mean, standard deviation, and One-way ANOVA. The results of the study revealed that 1) Regarding the Budget Expenditure for Educational Subsidy in schools in Chiang Rai Province in the fiscal years 2019 and 2023 when analyzed by category, the highest proportion of expenditure was in general administration, while the lowest proportion was in personnel management. 2) The comparative analysis of the Budget Expenditure for Educational Subsidy in schools in Chiang Rai Province classified by school size showed that, overall, in fiscal year 2019, schools of different sizes in Chiang Rai Province had no significant difference in their Budget Expenditure for Educational Subsidy. However, in fiscal year 2023, schools of different sizes in Chiang Rai Province showed statistically significant difference in their Budget Expenditure for Educational Subsidy at the 0.05 level.

Keywords: Budget Expenditure, Educational Subsidy Budget, Instructional Fees, Inequality, Budget Allocation

บทนำ

การศึกษาเป็นพื้นฐานที่สำคัญในการพัฒนาประเทศ การเข้าถึงการศึกษาอย่างทั่ว และมีคุณภาพจะช่วยยกระดับความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ปิดช่องว่างทางสังคม สร้างความเป็นธรรม และลดความเหลื่อมล้ำในทุกมิติ องค์การสหประชาชาติได้ตระหนักถึงความสำคัญดังกล่าว จึงได้กำหนดทิศทางการพัฒนาในเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) โดยเฉพาะเป้าหมายที่ 4 การศึกษาที่มีคุณภาพที่มุ่งเน้นการสร้างหลักประกันการเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างเท่าเทียมสำหรับทุกคน (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2567) ในระดับประเทศ ประเทศไทยได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาการศึกษาอย่างต่อเนื่องผ่านนโยบายโดยสอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570) ที่มุ่งเน้นการสร้างความเป็นธรรม และลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม ผ่านการกระจายความเจริญทางเศรษฐกิจและสังคมสู่ภูมิภาค เพื่อให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีสมรรถนะสูง และเรียนรู้อย่างต่อเนื่องเป็นกลไกสำคัญ โดยเน้นการยกระดับมาตรฐานการศึกษา ส่งเสริมความร่วมมือในการจัดการศึกษา และลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2567)

งบประมาณเงินอุดหนุนเป็นกลไกสำคัญ ในการขับเคลื่อนคุณภาพการจัดการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ผ่านสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภายใต้โครงการสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาตั้งแต่ระดับอนุบาลจนจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยจัดสรรงบประมาณครอบคลุม 5 รายการสำคัญ ได้แก่ 1) ค่าจัดการเรียนการสอน 2) ค่าหนังสือเรียน 3) ค่าอุปกรณ์การเรียน 4) ค่าเครื่องแบบนักเรียน และ 5) ค่ากิจกรรมพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ซึ่งรายการค่าจัดการเรียนการสอนมีส่วนการจัดสรรงบประมาณสูงสุด มุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพการศึกษาใน 5 ด้านหลัก ได้แก่ ด้านบริหารงานวิชาการ ด้านบริหารงานบุคคล ด้านบริหารงบประมาณ ด้านบริหารทั่วไป และด้านกิจการนักเรียน ทั้งนี้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กำกับติดตามการใช้จ่ายงบประมาณโดยให้โรงเรียนรายงานข้อมูลในระบบบัญชีการศึกษาขั้นพื้นฐาน (National Education Account) เพื่อให้ทุกโรงเรียนในสังกัดจัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย ด้านการศึกษาอย่างเป็นระบบ และมีฐานข้อมูลสำคัญในการพัฒนาระบบทรัพยากรของการศึกษาขั้นพื้นฐาน สามารถติดตามการใช้ทรัพยากรทางการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผล ในช่วงปีงบประมาณ พ.ศ. 2562 และ

พ.ศ. 2566 เกิดการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญในการจัดการศึกษา คือ ช่วงก่อนสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 (พ.ศ. 2562) และหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดในรูปแบบความปกติใหม่ (New Normal) (พ.ศ. 2566) ซึ่งในระหว่างช่วงเวลาดังกล่าว ได้มีการปรับเพิ่มอัตราเงินอุดหนุนค่าจัดการเรียนการสอนในทุกระดับชั้น เพื่อลดภาระค่าใช้จ่ายของผู้เรียน และเพิ่มศักยภาพของโรงเรียนในการจัดการศึกษา สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561-2580 ด้านการสร้างโอกาส และความเสมอภาคทางสังคมที่มุ่งลดความเหลื่อมล้ำ และสร้างความเป็นธรรมในการเข้าถึงบริการด้านการศึกษา (สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2567)

การจัดสรรงบประมาณเงินอุดหนุนตามจำนวนนักเรียนในปัจจุบัน สะท้อนให้เห็นถึงความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาในเชิงพื้นที่ โดยเฉพาะระหว่างโรงเรียนขนาดใหญ่ในเขตเมืองกับโรงเรียนขนาดเล็กในพื้นที่ห่างไกล ซึ่งส่งผลต่อโอกาสในการเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างเท่าเทียม จังหวัดเชียงรายเป็นพื้นที่ที่มีความท้าทายในการจัดการศึกษาสะท้อนให้เห็นถึงความหลากหลายของโรงเรียนที่มีขนาดแตกต่างกัน ตั้งแต่โรงเรียนขนาดเล็กไปจนถึงโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อพิจารณาจากข้อมูลของกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) ที่พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ตั้งอยู่ในพื้นที่ดอยสูงและเขตทุรกันดารห่างไกล มีจำนวนเด็กยากจนสูงถึง 25,314 คน ซึ่งอยู่อันดับ 3 ของภาคเหนือ และมีเด็กเยาวชนที่หลุดออกจากระบบการศึกษาจำนวน 24,081 คน มากเป็นอันดับ 9 ของประเทศ ปัจจัยด้านภูมิศาสตร์ ความทุรกันดาร และความยากจนของประชากรเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพ ในขณะที่โรงเรียนขนาดเล็กยังประสบข้อจำกัดหลายประการ ทั้งด้านศักยภาพการบริหารจัดการ การขาดแคลนบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญในการวางแผนงบประมาณ และบริหารทรัพยากร รวมถึงข้อจำกัดในการระดมทุน และทรัพยากรเพิ่มเติม เมื่อเทียบกับโรงเรียนขนาดใหญ่ (กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา, 2567) ทำให้ต้องบริหารจัดการภายใต้ข้อจำกัดด้านงบประมาณ ซึ่งส่งผลกระทบต่อปัจจัยความพร้อมด้านโครงสร้างพื้นฐาน อุปกรณ์การเรียนการสอน และการเข้าถึงเทคโนโลยีทางการศึกษา ปัจจัยเชิงโครงสร้างเหล่านี้นำไปสู่ความเหลื่อมล้ำในคุณภาพการจัดการศึกษาอย่างมีนัยสำคัญ (องค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา, 2560)

จากความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาระหว่างโรงเรียนที่มีขนาดแตกต่างกัน และสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่ส่งผลกระทบต่อจัดการศึกษา ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการวิเคราะห์การใช้จ่ายงบประมาณเงินอุดหนุน รายการค่าจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนในจังหวัดเชียงราย ทั้งในด้านการบริหารงานวิชาการ การบริหารงานบุคคล การบริหารงบประมาณ การบริหารทั่วไป และกิจการนักเรียนโดยเปรียบเทียบระหว่างโรงเรียนที่มีขนาดแตกต่างกัน และศึกษาความเปลี่ยนแปลงของการใช้จ่ายงบประมาณในช่วงปีงบประมาณ พ.ศ. 2562 และ พ.ศ. 2566 ซึ่งเป็นช่วงก่อนและหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ผลการศึกษานี้จะเป็นข้อมูลสำคัญในการสะท้อนประสิทธิภาพการบริหารจัดการงบประมาณ ความต้องการที่แท้จริงของโรงเรียน และแนวทางการพัฒนานโยบายการจัดสรรงบประมาณที่เหมาะสมกับบริบทของแต่ละโรงเรียน เพื่อลดความเหลื่อมล้ำ และสร้างโอกาสทางการศึกษาอย่างเท่าเทียม และทั่วถึง

วัตถุประสงค์

1. ศึกษาและวิเคราะห์สภาพการใช้จ่ายงบประมาณเงินอุดหนุน รายการค่าจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนในจังหวัดเชียงราย ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2562 และ พ.ศ. 2566
2. เปรียบเทียบการใช้จ่ายงบประมาณเงินอุดหนุน รายการค่าจัดการเรียนการสอน ของโรงเรียนในจังหวัดเชียงราย จำแนกตามขนาดโรงเรียน ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2562 และ พ.ศ. 2566

แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องและกรอบแนวคิด

แนวคิดการเติบโตอย่างทั่วถึง (Inclusive Growth) โดยธนาคารโลก (World Bank) ในปี พ.ศ. 2554 ได้นำเสนอ Inclusive Growth ในภาษาไทยแปลว่า การเติบโตอย่างทั่วถึง การเติบโตอย่างมีส่วนร่วม หรือการเติบโตที่ไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง ซึ่งมีเป้าหมายเพื่อต้องการลดความเหลื่อมล้ำในสังคม โดยมุ่งเน้นการเติบโตที่ก่อให้เกิดการแบ่งปันผลประโยชน์ร่วมกัน ตลอดจนการสร้างโอกาสอย่างเสมอภาคกันระหว่างคนทุกกลุ่มในสังคมให้ดีขึ้น ในประเทศไทยได้ให้ความสำคัญกับการสร้างความเป็นธรรม และลดความเหลื่อมล้ำโดยนำเอาแนวคิดการเติบโตอย่างทั่วถึงมาใช้ในยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 – 2580) ซึ่งยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาส และความเสมอภาคทางการศึกษามีเป้าหมาย คือ การเข้าถึงบริการ และสวัสดิการที่มีคุณภาพอย่างเป็นธรรม และทั่วถึง ทั้งนี้การสร้างโอกาส และความเท่าเทียมเพื่อลดความเหลื่อมล้ำในสังคม เช่น การสร้างโอกาสในการเข้าถึงการศึกษา เด็กทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ (องค์การยูนิเซฟประเทศไทย, 2567)

แนวคิดการบริหารงานด้านงบประมาณของโรงเรียน พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 มาตรา 35 กำหนดให้โรงเรียนที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานมีฐานะเป็นนิติบุคคล เพื่อให้โรงเรียนมีอิสระในการบริหารจัดการในวงเงินงบประมาณที่ได้รับมอบหมาย โดยโรงเรียนจัดทำบัญชีแสดงรายการรับจ่ายเงินรายงานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในสังกัดทราบทุกสิ้นปีงบประมาณ และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจัดให้มีการตรวจสอบความถูกต้องแล้วรายงานต่อสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน การบริหารงบประมาณของโรงเรียนต้องยึดหลัก 4 ประการ ดังนี้ 1) สนับสนุนการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนานักเรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร 2) การใช้งบประมาณต้องตรงตามวัตถุประสงค์ทางการศึกษามีความโปร่งใส และตรวจสอบได้มีประสิทธิภาพประสิทธิผลเกิดประโยชน์สูงสุดแก่นักเรียน 3) ใช้งบประมาณได้ทันตามเวลาในแต่ละงานโครงการโดยใช้หลักการบริหารแบบมุ่งเน้นผลงาน และ 4) ใช้งบประมาณถูกต้องตามระเบียบ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546)

แนวทางการจัดสรรงบประมาณอุดหนุน การจัดสรรงบประมาณเงินอุดหนุนทางการศึกษาเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนนโยบายการศึกษาของรัฐ โดยมีการดำเนินการผ่านสองช่องทางหลัก คือ การจัดสรรโดยตรงแก่ผู้เรียน และการจัดสรรผ่านสถานศึกษา โดยมุ่งเน้นการตอบสนองความจำเป็นขั้นพื้นฐานในการจัดการศึกษา คำนึงถึงการกระจายทรัพยากรอย่างเท่าเทียมและทั่วถึง และการใช้งบประมาณให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อคุณภาพการศึกษา ทั้งนี้ระหว่างปีงบประมาณ พ.ศ. 2562 และ พ.ศ. 2566 ได้มีการปรับอัตราเงินอุดหนุนค่าใช้จ่ายในรายการค่าจัดการเรียนการสอน โดยในปีงบประมาณ พ.ศ. 2562 จัดสรรให้ระดับก่อนประถมศึกษา 1,700 บาท/คน/ปี ระดับประถมศึกษา 1,900 บาท/คน/ปี ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น 3,500 บาท/คน/ปี และระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย 3,800 บาท/คน/ปี ซึ่งในปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 ได้ปรับเพิ่มเป็นระดับก่อนประถมศึกษา 1,734 บาท/คน/ปี ระดับประถมศึกษา 1,938 บาท/คน/ปี ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น 3,570 บาท/คน/ปี และระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย 3,876 บาท/คน/ปี สำหรับการจัดสรรงบประมาณเงินอุดหนุนนั้น จัดสรรตามจำนวนนักเรียน ซึ่งส่งผลให้โรงเรียนขนาดเล็กได้รับงบประมาณน้อยกว่าโรงเรียนขนาดกลาง ขนาดใหญ่ และขนาดใหญ่พิเศษตามสัดส่วนจำนวนนักเรียน การปรับเพิ่มอัตราเงินอุดหนุนดังกล่าวมีวัตถุประสงค์เพื่อลดภาระค่าใช้จ่ายของผู้เรียน และเพิ่มศักยภาพโรงเรียนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561 – 2580 ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม ประเด็นการลดความเหลื่อมล้ำ สร้างความเป็นธรรมในการเข้าถึงบริการในมิติทางการศึกษา (สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2567)

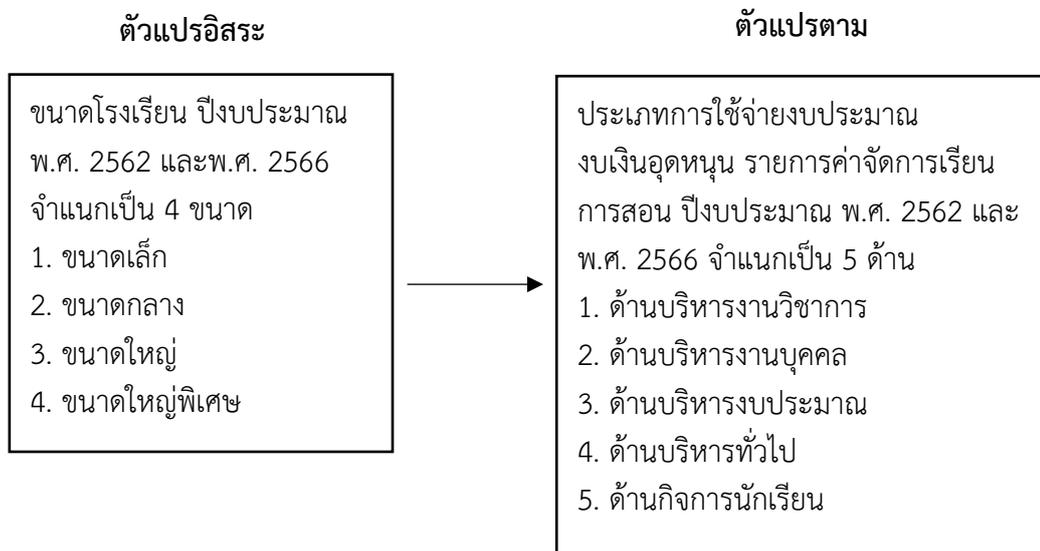
หลักการเกี่ยวกับรายการค่าจัดการเรียนการสอน โดยเป็นรายการค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้กับโรงเรียนในการจัดการเรียนการสอนให้ได้ประโยชน์สูงสุดในการพัฒนานักเรียน ประเภทงบประมาณรายจ่ายของรายการค่าจัดการเรียนการสอน จำแนกรายจ่ายเป็น 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านบริหารงานวิชาการ ซึ่งเกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอน และการยกระดับคุณภาพนักเรียนผ่านโครงการ และกิจกรรมตามแผนปฏิบัติการประจำปี

2) ด้านบริหารงานบุคคล ครอบคลุมค่าใช้จ่ายสำหรับเงินเดือน ค่าจ้าง และค่าตอบแทนของผู้บริหาร ครู และบุคลากรของโรงเรียนทั้งจากงบประมาณปกติ และการจ้างพิเศษ 3) ด้านบริหารงบประมาณ มุ่งเน้นค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับครุภัณฑ์ อาคารสถานที่ การก่อสร้าง และการปรับปรุงซ่อมแซมต่าง ๆ 4) ด้านการบริหารทั่วไป รับผิดชอบค่าใช้จ่ายสำหรับการบริหารงานสำนักงาน และภารกิจทั่วไป เช่น ค่าสาธารณูปโภค ค่าเชื้อเพลิง ค่าเบี้ยเลี้ยง และค่าวัสดุต่าง ๆ และ 5) ด้านกิจการนักเรียนเป็นงบประมาณที่สนับสนุนให้นักเรียนได้มีโอกาสเรียนรู้จนจบหลักสูตร ผ่านการดูแลช่วยเหลือในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งปัจจัยพื้นฐานสำหรับนักเรียนยากจน ค่าอาหาร ทุนการศึกษา และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน (สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2567)

จากการศึกษา ผู้วิจัยได้สังเคราะห์หลักการ แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์การใช้จ่ายงบประมาณงบเงินอุดหนุน รายการค่าจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนในจังหวัดเชียงราย เป็นตัวแปรในการวิจัยครั้งนี้ คือ ประเภทงบประมาณรายจ่ายของรายการค่าจัดการเรียนการสอน 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านบริหารงานวิชาการ 2) ด้านบริหารงานบุคคล 3) ด้านบริหารงบประมาณ 4) ด้านบริหารทั่วไป 5) ด้านกิจการนักเรียน

กรอบแนวคิด

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมุ่งศึกษาการวิเคราะห์การใช้จ่ายงบประมาณงบเงินอุดหนุน รายการค่าจัดการเรียนการสอน ของโรงเรียนในจังหวัดเชียงราย ตามแนวคิด และหลักการที่เกี่ยวข้องกับการใช้จ่ายงบประมาณงบเงินอุดหนุน สรุปลงเป็นประเภทงบประมาณรายจ่ายของรายการค่าจัดการเรียนการสอน 5 ด้าน คือ 1) ด้านบริหารงานวิชาการ 2) ด้านบริหารงานบุคคล 3) ด้านบริหารงบประมาณ 4) ด้านบริหารทั่วไป 5) ด้านกิจการนักเรียน สามารถนำมาเขียนเป็นกรอบแนวคิดได้ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย

โรงเรียนในจังหวัดเชียงรายที่มีขนาดต่างกันมีการใช้จ่ายงบประมาณงบเงินอุดหนุน รายการค่าจัดการเรียนการสอนในปีงบประมาณ พ.ศ. 2562 และ พ.ศ. 2566 แตกต่างกัน

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) ที่มุ่งศึกษา และวิเคราะห์สภาพการใช้จ่ายงบประมาณงบเงินอุดหนุน รายการค่าจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนในจังหวัดเชียงราย และเปรียบเทียบการใช้จ่ายงบประมาณงบเงินอุดหนุน รายการค่าจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนในจังหวัดเชียงราย จำแนกตามขนาดโรงเรียน ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2562 และ พ.ศ. 2566 โดยใช้แบบตารางบันทึกข้อมูลจากโปรแกรม Microsoft Excel เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากระบบบัญชีการศึกษาขั้นพื้นฐาน (National Education Account: NEA) ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ โรงเรียนในจังหวัดเชียงราย โดยในปีงบประมาณ พ.ศ. 2562 มีโรงเรียน จำนวน 533 โรงเรียน และปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 มีโรงเรียน จำนวน 538 โรงเรียน นำมาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรม SPSS โดยนำเสนอในรูปแบบของค่าร้อยละ ตาราง และแผนภูมิ เพื่อศึกษาสภาพการใช้จ่ายงบประมาณตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 และวิเคราะห์เปรียบเทียบการใช้จ่ายงบประมาณ โดยจำแนกตามขนาดโรงเรียนด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2

ผลการศึกษา

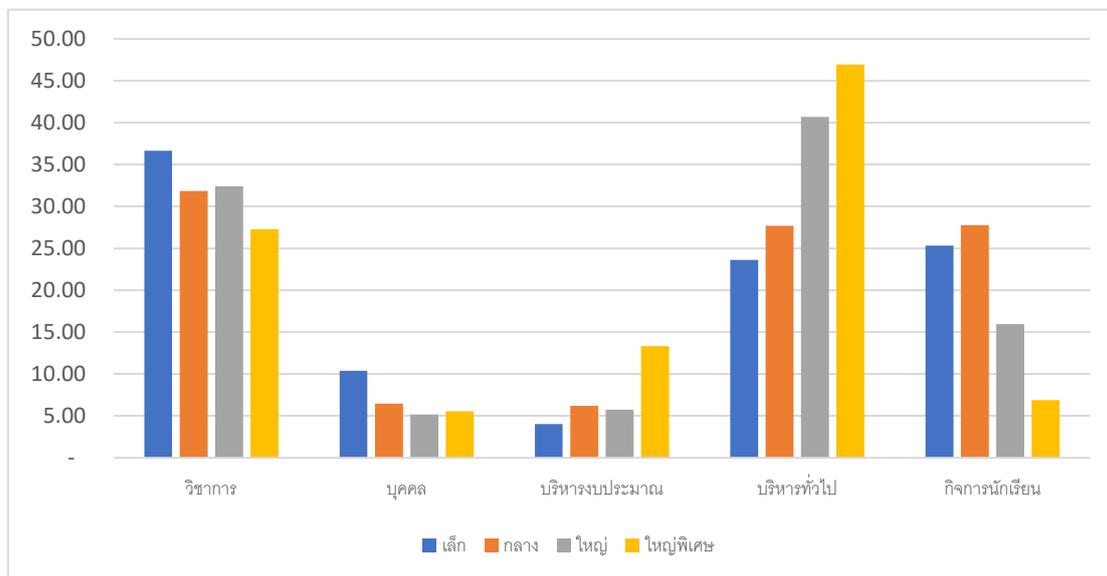
ผลการวิเคราะห์สภาพการใช้จ่ายงบประมาณงบเงินอุดหนุน รายการค่าจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนในจังหวัดเชียงราย ปีงบประมาณ พ.ศ. 2562 และ พ.ศ. 2566 โดยจากการวิเคราะห์ข้อมูลการใช้จ่ายงบประมาณจากระบบบัญชีการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า ประเภทการใช้จ่ายงบประมาณ จำแนกเป็น 5 ด้าน ได้แก่ ด้านบริหารงานวิชาการ ด้านบริหารงานบุคคล ด้านบริหารงบประมาณ ด้านบริหารทั่วไป และด้านกิจการนักเรียน และขนาดโรงเรียน จำแนกเป็น 4 ขนาด ได้แก่ ขนาดเล็ก ขนาดกลาง ขนาดใหญ่ ขนาดใหญ่พิเศษ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลมีรายละเอียด ดังนี้

ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2562 โรงเรียนในจังหวัดเชียงรายมีจำนวนโรงเรียนทั้งสิ้น 538 โรงเรียน เมื่อจำแนกตามขนาดโรงเรียน พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่เป็นโรงเรียนขนาดกลาง จำนวน 264 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 49.53 รองลงมา โรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 241 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 45.22 โรงเรียนขนาดใหญ่ จำนวน 19 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 3.56 และโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษมีจำนวนน้อยที่สุด 9 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 1.69 ตามลำดับ วิเคราะห์สภาพการใช้จ่ายงบประมาณงบเงินอุดหนุน รายการค่าจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนในจังหวัดเชียงราย ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2562 ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์สภาพการใช้จ่ายงบประมาณงบเงินอุดหนุน รายการค่าจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนในจังหวัดเชียงราย ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2562

ขนาดโรงเรียน	หน่วย : ร้อยละ				
	ด้านบริหารงานวิชาการ	ด้านบริหารงานบุคคล	ด้านบริหารงบประมาณ	ด้านบริหารทั่วไป	ด้านกิจการนักเรียน
ขนาดเล็ก	36.65	10.38	4.02	23.62	25.33
ขนาดกลาง	31.86	6.46	6.21	27.71	27.75
ขนาดใหญ่	32.44	5.19	5.74	40.69	15.94
ขนาดใหญ่พิเศษ	27.28	5.54	13.33	46.95	6.90
รวม	31.69	6.60	7.20	32.74	21.77

จากตารางที่ 1 พบว่า การใช้จ่ายงบประมาณในภาพรวม ด้านที่มีสัดส่วนการใช้จ่ายงบประมาณสูงสุด คือ ด้านบริหารทั่วไป คิดเป็นร้อยละ 32.74 รองลงมา ด้านบริหารงานวิชาการ คิดเป็นร้อยละ 31.69 ด้านกิจการนักเรียน คิดเป็นร้อยละ 21.77 ด้านบริหารงานงบประมาณ คิดเป็นร้อยละ 7.20 และด้านบริหารงานบุคคล มีสัดส่วนการใช้จ่ายงบประมาณต่ำสุด คิดเป็นร้อยละ 6.60 ตามลำดับ

ภาพที่ 2 ร้อยละของการใช้จ่ายงบประมาณงบเงินอุดหนุน รายการค่าจัดการเรียนการสอน ของโรงเรียน ในจังหวัดเชียงราย ปีงบประมาณ พ.ศ. 2562

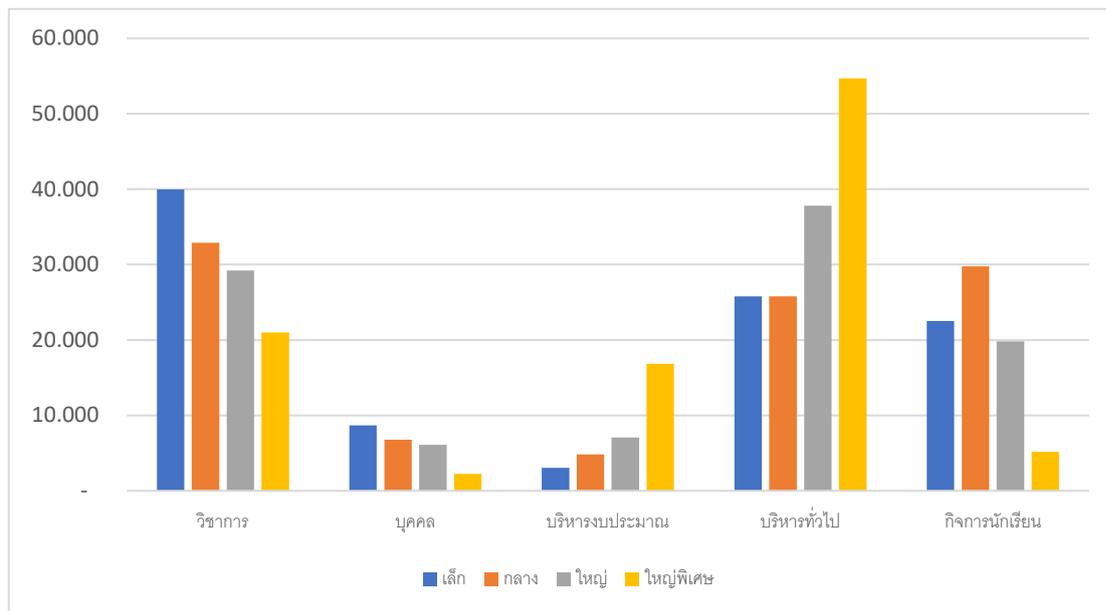
ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 โรงเรียนในจังหวัดเชียงรายมีจำนวนโรงเรียนทั้งสิ้น 538 โรงเรียน เมื่อจำแนกตามขนาดโรงเรียน พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่เป็นโรงเรียนขนาดกลาง จำนวน 264 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 49.07 รองลงมา โรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 247 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 45.91 โรงเรียนขนาดใหญ่ จำนวน 18 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 3.35 และโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษมีจำนวนน้อยที่สุด 9 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 1.67 ตามลำดับ วิเคราะห์สภาพการใช้จ่ายงบประมาณงบเงินอุดหนุน รายการค่าจัดการเรียนการสอน ของโรงเรียนในจังหวัดเชียงราย ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์สภาพการใช้จ่ายงบประมาณงบเงินอุดหนุน รายการค่าจัดการเรียนการสอนของโรงเรียน ในจังหวัดเชียงราย ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2566

หน่วย: ร้อยละ

ขนาดโรงเรียน	ด้านบริหารงานวิชาการ	ด้านบริหารงานบุคคล	ด้านบริหารงบประมาณ	ด้านบริหารทั่วไป	ด้านกิจการนักเรียน
ขนาดเล็ก	39.96	8.67	3.04	25.79	22.53
ขนาดกลาง	32.89	6.78	4.82	25.76	29.74
ขนาดใหญ่	29.20	6.09	7.09	37.81	19.81
ขนาดใหญ่พิเศษ	21.01	2.26	16.85	54.71	5.17
รวม	31.24	6.16	6.94	32.32	23.34

จากตารางที่ 2 พบว่า การใช้จ่ายงบประมาณในภาพรวม ด้านที่มีสัดส่วนการใช้จ่ายงบประมาณสูงสุด คือ ด้านบริหารทั่วไป คิดเป็นร้อยละ 32.32 รองลงมา ด้านบริหารงานวิชาการ คิดเป็นร้อยละ 31.24 ด้านกิจการนักเรียน คิดเป็นร้อยละ 23.34 ด้านบริหารงานงบประมาณ คิดเป็นร้อยละ 6.94 และด้านบริหารงานบุคคล มีสัดส่วนการใช้จ่ายงบประมาณต่ำสุด คิดเป็นร้อยละ 6.16 ตามลำดับ

ภาพที่ 3 ร้อยละของการใช้จ่ายงบประมาณงบบุเงินอุดหนุน รายการค่าจัดการเรียนการสอน ของโรงเรียนในจังหวัด เชียงราย ปีงบประมาณ พ.ศ. 2566

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการใช้จ่ายงบประมาณงบบุเงินอุดหนุน รายการค่าจัดการเรียนการสอนของ โรงเรียนในจังหวัดเชียงราย จำแนกตามขนาดโรงเรียน ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2562

การใช้จ่ายงบประมาณ งบบุเงินอุดหนุน รายการค่า จัดการเรียนการสอน	ขนาดโรงเรียน								F	Sig.
	ขนาดเล็ก		ขนาดกลาง		ขนาดใหญ่		ขนาดใหญ่พิเศษ			
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
1. ด้านบริหารงานวิชาการ	41.86	21.07	38.14	21.20	40.51	24.53	40.37	24.69	1.127	0.338
2. ด้านบริหารงานบุคคล	1.02	0.50	0.80	0.52	0.80	0.29	0.40	0.66	6.894	0.000
3. ด้านบริหารงบประมาณ	0.75	0.48	0.80	0.55	0.59	0.62	1.31	0.24	2.367	0.071
4. ด้านบริหารทั่วไป	28.21	17.19	27.55	17.58	35.31	21.70	42.85	27.04	3.152	0.025
5. ด้านกิจการนักเรียน	1.24	0.35	1.30	0.34	1.10	0.39	0.85	0.38	5.649	0.001
รวม	64.92	22.48	63.48	19.87	73.60	16.02	75.95	16.64	2.316	0.075

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 3 การใช้จ่ายงบประมาณงบบุเงินอุดหนุน รายการค่าจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนในจังหวัด เชียงราย ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2562 จำแนกตามขนาดโรงเรียนในภาพรวมของการใช้จ่ายงบประมาณทั้ง 5 ด้าน พบว่า โรงเรียนในจังหวัดเชียงรายที่มีขนาดต่างกัน มีการใช้จ่ายงบประมาณงบบุเงินอุดหนุน รายการค่าจัดการเรียนการสอนไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการใช้จ่ายงบประมาณงบเงินอุดหนุน รายการค่าจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนในจังหวัดเชียงราย จำแนกตามขนาดโรงเรียน ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2566

การใช้จ่ายงบประมาณ งบเงินอุดหนุน รายการค่า จัดการเรียนการสอน	ขนาดโรงเรียน								F	Sig.
	ขนาดเล็ก		ขนาดกลาง		ขนาดใหญ่		ขนาดใหญ่พิเศษ			
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
1. ด้านบริหารงานวิชาการ	44.81	23.69	37.03	21.36	36.20	22.84	38.37	25.68	5.046	0.002
2. ด้านบริหารงานบุคคล	0.98	0.58	0.80	0.52	0.80	0.40	0.27	0.42	5.449	0.001
3. ด้านบริหารงบประมาณ	0.65	0.55	0.62	0.59	0.73	0.58	1.01	0.57	1.101	0.349
4. ด้านบริหารทั่วไป	30.02	15.98	29.70	16.34	35.67	23.82	50.04	20.41	5.014	0.002
5. ด้านกิจการนักเรียน	3.88	1.66	4.47	1.80	4.22	1.77	1.89	1.52	9.449	0.000
รวม	74.81	20.01	69.09	18.50	73.05	16.73	82.52	14.21	4.745	0.003

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4 การใช้จ่ายงบประมาณงบเงินอุดหนุน รายการค่าจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนในจังหวัดเชียงราย ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 จำแนกตามขนาดโรงเรียนในภาพรวมของการใช้จ่ายงบประมาณทั้ง 5 ด้าน พบว่า โรงเรียนในจังหวัดเชียงรายที่มีขนาดต่างกัน มีการใช้จ่ายงบประมาณงบเงินอุดหนุน รายการค่าจัดการเรียนการสอน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

อภิปรายผล

1. ผลการศึกษาสภาพการใช้จ่ายงบประมาณงบเงินอุดหนุน รายการค่าจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนในจังหวัดเชียงราย ปีงบประมาณ พ.ศ. 2562 และ พ.ศ. 2566 โดยภาพรวม พบว่า โรงเรียนในจังหวัดเชียงรายมีส่วนการใช้จ่ายงบประมาณสูงสุด คือ ด้านบริหารทั่วไป รองลงมา ด้านบริหารงานวิชาการ ด้านกิจการนักเรียน ด้านบริหารงบประมาณ และด้านที่มีส่วนการใช้จ่ายงบต่ำสุด คือ ด้านบริหารงานบุคคล เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน มีข้อค้นพบดังนี้

1.1 ด้านบริหารทั่วไป โดยโรงเรียนมีส่วนการใช้จ่ายงบประมาณสูงสุดสะท้อนให้เห็นถึงการให้ความสำคัญในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็นต่อการจัดการศึกษา ทั้งในส่วนของค่าน้ำมันเชื้อเพลิงสำหรับยานพาหนะ และอุปกรณ์ต่าง ๆ รวมถึงค่าวัสดุสำนักงานที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งค่าสาธารณูปโภคพื้นฐาน เช่น ค่าไฟฟ้าค่าน้ำประปา ค่าโทรศัพท์ และค่าอินเทอร์เน็ต ซึ่งเป็นค่าใช้จ่ายประจำที่จำเป็นต่อการบริหารจัดการโรงเรียนให้สามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาระยะค่าใช้จ่ายทางการศึกษาของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2565) พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ต้องกันเงินอุดหนุนจากรายการค่าจัดการเรียนการสอนเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายประจำ โดยเฉพาะค่าสาธารณูปโภค ซึ่งมีสัดส่วนการใช้จ่ายมากกว่าครึ่งหนึ่งของเงินอุดหนุนค่าจัดการเรียนการสอนทั้งหมดที่ได้รับ

1.2 ด้านบริหารงานวิชาการ มีส่วนการใช้จ่ายงบประมาณเป็นลำดับสอง สะท้อนให้เห็นถึงการให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยตรง โดยเฉพาะการจัดการเรียนการสอน และการสนับสนุนผู้เรียนผ่านโครงการและกิจกรรมต่าง ๆ ตามแผนปฏิบัติการประจำปี ซึ่งถือเป็นภารกิจหลักของโรงเรียนในการพัฒนาผู้เรียนงบประมาณในส่วนนี้ยังครอบคลุมถึงการสนับสนุนปัจจัยพื้นฐานที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ของนักเรียน ทั้งการจัดซื้อหนังสือห้องสมุดเพื่อเป็นแหล่งค้นคว้า การจัดหาหนังสือเรียน อุปกรณ์การเรียน เครื่องแบบนักเรียน และการจัดกิจกรรมพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ตามโครงการสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาตั้งแต่ระดับอนุบาลจนจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของศศิธร กรานสุข และสุทธิพงศ์ บุญผดุง (2565) กล่าวว่า การบริหารงานวิชาการถือเป็นหัวใจ

สำคัญของโรงเรียน เนื่องจากเป็นงานหลักที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน

1.3 ด้านกิจการนักเรียน มีสัดส่วนการใช้จ่ายงบประมาณเป็นลำดับสาม สะท้อนให้เห็นถึงโรงเรียนยังให้ความสำคัญกับการพัฒนาผู้เรียนที่นอกเหนือจากการเรียนการสอนปกติ โดยมีการเสริมทักษะชีวิต และจัดประสบการณ์ผ่านกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนทั้งลูกเสือ เนตรนารี ผู้บำเพ็ญประโยชน์ และยุวกาชาด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อลิษา นพรมย์ และพจน์ เจริญสันเทียะ (2567) กล่าวว่า โรงเรียนให้ความสำคัญในการบริหารกิจการนักเรียน เพราะงานกิจการนักเรียนมีส่วนสำคัญในการพัฒนานักเรียนให้เป็นบุคคลที่สมบูรณ์แบบ ช่วยสร้างกิจนิสัยที่ดีให้กับนักเรียน พัฒนาให้นักเรียนมีคุณธรรม จริยธรรม รู้จักหน้าที่ของตนเอง เคารพสิทธิของผู้อื่น สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

1.4 ด้านบริหารงบประมาณ มีสัดส่วนการใช้จ่ายงบประมาณเป็นลำดับสี่ สะท้อนให้เห็นถึงโรงเรียนบริหารจัดการทรัพยากรทางกายภาพให้พร้อมต่อการจัดการเรียนการสอน โดยครอบคลุมการจัดหา และซ่อมแซมครุภัณฑ์ให้อยู่ในสภาพพร้อมใช้งาน รวมถึงการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของโรงเรียนทั้งในส่วนของอาคารเรียน และสิ่งก่อสร้างอื่น ๆ เช่น รั้ว ถนน นอกจากนี้ ยังให้ความสำคัญกับการปรับปรุง และพัฒนาระบบสาธารณูปโภคพื้นฐาน ทั้งระบบไฟฟ้าและประปา เพื่อให้เพียงพอต่อการใช้งาน ตลอดจนการปรับปรุงซ่อมแซมอาคารสถานที่ และภูมิทัศน์ของโรงเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้ เพื่อสร้างและพัฒนาสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่เหมาะสม และปลอดภัยสำหรับการจัดการเรียนการสอน รวมถึงการดูแลรักษาทรัพย์สินของทางราชการให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการจัดการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระปลัดเขตชนันท์ คนงานดี และศักดิ์ดา งานหมั่น (2567) กล่าวว่า การจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนเนื่องจากส่งผลต่อความพร้อมในการเรียนรู้ของนักเรียน

1.5 ด้านบริหารงานบุคคล โดยโรงเรียนมีสัดส่วนการใช้จ่ายงบประมาณต่ำสุด สะท้อนให้เห็นถึงลักษณะการใช้จ่ายงบประมาณอุดหนุนในรายการค่าจัดการเรียนการสอน ซึ่งใช้สำหรับจ้างบุคลากรชั่วคราว เช่น ครูอัตราจ้าง รายเดือน ในกรณีที่โรงเรียนประสบปัญหาขาดแคลนครู หรือครูไม่ครบชั้น รวมถึงการจ้าง และให้ค่าตอบแทนบุคลากรสนับสนุน เช่น ค่าจ้างธุรการ ค่าตอบแทนวิทยากรบุคคลภายนอกรายชั่วโมง โดยงบประมาณในส่วนนี้ไม่รวมเงินเดือนของครู และบุคลากรทางการศึกษาที่มีสถานะเป็นข้าราชการ สอดคล้องกับรายงานของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2565) ที่ระบุว่างบเงินอุดหนุนที่โรงเรียนได้รับในส่วนของการจัดการเรียนการสอนนั้นเป็นค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาที่ไม่รวมเงินเดือนครู เมื่อโรงเรียนประสบปัญหาขาดแคลนครู หรือครูไม่ครบชั้น โรงเรียนมีการระดมทรัพยากร เพื่อขอรับการสนับสนุนเพิ่มเติม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ณรงค์ฤทธิ์ ประทุมชัย และชยาภรณ์ เรืองสุวรรณ (2564) กล่าวว่า แนวทางในการระดมทรัพยากรควรมีการประชุมวางแผนจัดหาบุคคล โดยคัดเลือกเชิญวิทยากรมาให้ความรู้ ขอความร่วมมือจากชุมชน ท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ ตลอดจนดำเนินการขอรับสนับสนุนผ่านการขอรับบริจาค จัดผ้าป่าเพื่อการศึกษา จัดตั้งกองทุนเพื่อการศึกษา เพื่อนำมาสมทบในการบริหารจัดการโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพ

2. การเปรียบเทียบการใช้จ่ายงบประมาณเงินอุดหนุนสำหรับค่าจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนในจังหวัดเชียงราย จำแนกตามขนาดของโรงเรียน ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2562 และ พ.ศ. 2566 พบว่า ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2562 โรงเรียนในจังหวัดเชียงรายที่มีขนาดต่างกัน มีการใช้จ่ายงบประมาณเงินอุดหนุน รายการค่าจัดการเรียนการสอนไม่แตกต่างกัน แต่ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 โรงเรียนในจังหวัดเชียงรายที่มีขนาดต่างกัน มีการใช้จ่ายงบประมาณเงินอุดหนุน รายการค่าจัดการเรียนการสอนแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาในด้านในส่วนของด้านการบริหารงบประมาณไม่พบความแตกต่างในทั้งสองปีงบประมาณ อาจเนื่องมาจาก โรงเรียนในแต่ละขนาดมีแนวทางการบริหารงานที่มีกรอบการดำเนินงานชัดเจนภายใต้ระเบียบและแนวทางปฏิบัติตามมาตรฐานการบริหารจัดการเดียวกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อธิชา มงคลณัฐกร และพรหมินทร์ ศรีหมื่นไวย (2567) กล่าวว่า การบริหารงบประมาณของโรงเรียนจำแนกตามขนาดโรงเรียน พบว่าไม่มี

ความแตกต่างกัน เนื่องจากการบริหารจัดการทรัพยากรด้านงบประมาณที่ดำเนินการตามระบบ ระเบียบ และขั้นตอนที่กำหนดในแผนงบประมาณ โดยมีข้อปฏิบัติตามระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวข้องเหมือนกันในทุกโรงเรียน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สกาวเดือน ขาวสลับ และคณะ (2565) กล่าวว่า ปัญหาการบริหารงานงบประมาณของโรงเรียนจำแนกตามขนาดโรงเรียนโดยรวมไม่แตกต่างกัน โดยการบริหารงานงบประมาณต้องดำเนินการเป็นไปตามกฎ ระเบียบ และข้อบังคับ เพื่อให้เกิดความถูกต้อง และมีระบบ ผลการศึกษาแสดงให้เห็นการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญในด้านบริหารงานวิชาการ ซึ่งไม่พบความแตกต่างในปีงบประมาณ พ.ศ. 2562 แต่กลับพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 โดยอาจเป็นผลมาจากการปรับตัวสู่ความปกติใหม่ (New Normal) และการปรับเปลี่ยนรูปแบบจัดการเรียนการสอนที่เน้นการจัดการเรียนการสอนรูปแบบออนไลน์มากขึ้น การเปลี่ยนแปลงนี้ส่งผลให้เกิดความท้าทายด้านความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา เนื่องจากความแตกต่างในการเข้าถึงอุปกรณ์การจัดการเรียนการสอน และอินเทอร์เน็ต สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธงชัย ชูนาพรหม และธีรภัทร์ ถิ่นแสนดี (2564) กล่าวว่า New Normal หรือความปกติใหม่ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านการศึกษา โดยการออกแบบการเรียนรู้ยุค New Normal ต้องมีการปรับหลักสูตรให้ยืดหยุ่น ปรับโครงสร้างเวลาเรียนรู้ และความหลากหลายของรูปแบบการเรียนรู้มากขึ้น หรือผลักดันให้ผู้เรียนเกิดความต้องการที่จะเรียนรู้ เช่น การเรียนการสอนแบบ Active Learning การนำเทคโนโลยี หรือสื่อดิจิทัลมาประยุกต์ใช้การจัดการเรียนการสอน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ไสว วีระพันธ์ และธีรภัทร์ ถิ่นแสนดี (2564) กล่าวว่า โรงเรียนแต่ละแห่งมีการเข้าถึงอุปกรณ์ และเทคโนโลยีดิจิทัลในการจัดการเรียนการสอนที่มีคุณภาพแตกต่างกัน ในขณะที่ด้านบริหารงานบุคคล ด้านบริหารทั่วไป และด้านกิจการนักเรียน พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในทั้งสองปีงบประมาณ อาจเนื่องมาจากโรงเรียนแต่ละขนาดมีจำนวนครู บุคลากร และนักเรียนที่แตกต่างกัน ส่งผลต่อการจัดสรรงบประมาณในการพัฒนาบุคลากร โครงสร้างพื้นฐาน และการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน อีกทั้งความแตกต่างของโครงสร้างพื้นฐาน ระบบสาธารณูปโภค ขนาดพื้นที่ และความซับซ้อนของระบบการบริหารจัดการในแต่ละโรงเรียน ซึ่งอาจส่งผลให้ค่าใช้จ่ายในการบริหารงานบุคคล ด้านบริหารทั่วไป และการดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีความแตกต่างกันตามบริบทของแต่ละโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กรองจันทน์ จันทรพาทา (2566) กล่าวว่า ขนาดของโรงเรียนส่งผลโดยตรงต่อความสามารถในการบริหารจัดการ และการจัดการเรียนการสอน รวมไปถึงส่งผลกระทบต่อบริหารจัดการทั้งด้านบุคลากร อาคารสถานที่ สาธารณูปโภค และการดูแลนักเรียน โดยโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ และโรงเรียนขนาดใหญ่ จะมีความพร้อมและทรัพยากรที่เพียงพอในการบริหารจัดการ ขณะที่โรงเรียนขนาดกลาง และขนาดเล็กมีข้อจำกัดด้านงบประมาณและทรัพยากร ทำให้ต้องปรับการบริหารให้เหมาะสมกับบริบท และข้อจำกัดของโรงเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ อนันตญา คำลือ และคณะ (2566) กล่าวว่า ขนาดของโรงเรียนส่งผลต่อทรัพยากรทางการศึกษา สภาพแวดล้อมของโรงเรียน และการขาดแคลนครู และบุคลากรทางการศึกษา

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้

จากผลการศึกษาการวิเคราะห์การใช้จ่ายงบประมาณงบเงินอุดหนุน รายการค่าจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนในจังหวัดเชียงราย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. โรงเรียนควรวิเคราะห์ และปรับสัดส่วนการจัดสรรงบประมาณให้สอดคล้องกับบริบท และขนาดโรงเรียน โดยเพิ่มสัดส่วนด้านวิชาการซึ่งเป็นภารกิจหลักในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน และพัฒนาแผนการใช้จ่ายที่รองรับการเปลี่ยนแปลงสู่ความปกติใหม่ (New Normal) เพื่อลดความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงเทคโนโลยีดิจิทัล

2. หน่วยงานต้นสังกัดควรพิจารณาจัดสรรงบประมาณเพิ่มเติมสำหรับค่าสาธารณูปโภคโดยเฉพาะ เพื่อให้โรงเรียนสามารถนำเงินอุดหนุนไปพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยตรงได้มากขึ้น และควรจัดอบรมเพิ่มทักษะการบริหารงบประมาณให้แก่ผู้บริหารสถานศึกษา และผู้เกี่ยวข้อง

3. ควรพัฒนาระบบการบริหารจัดการทรัพยากรร่วมกันระหว่างโรงเรียนในพื้นที่ใกล้เคียง โดยเฉพาะโรงเรียนขนาดเล็ก เพื่อลดภาระค่าใช้จ่ายและเพิ่มประสิทธิภาพการใช้ทรัพยากร และส่งเสริมให้โรงเรียนขนาดใหญ่มีนโยบายกระจายความรู้และทรัพยากรไปยังโรงเรียนขนาดเล็กในพื้นที่เดียวกัน

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการใช้จ่ายงบประมาณงบเงินอุดหนุน รายการค่าจัดการเรียนการสอน โดยจำแนกแต่ละขนาดโรงเรียน เพื่อนำข้อมูลไปวางแผนจัดสรรงบประมาณให้เหมาะสมกับขนาดและความต้องการของแต่ละโรงเรียน

2. ควรศึกษาผลกระทบของการใช้จ่ายงบประมาณงบเงินอุดหนุน รายการค่าจัดการเรียนการสอน ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน เพื่อประเมินประสิทธิภาพของการจัดสรรและใช้จ่ายงบประมาณในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). *พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546*.

<https://www.moe.go.th/พรบ-ระเบียบบริหารราชการ>

กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา. (2567). *เปิดข้อมูลความเหลื่อมล้ำ จ.เชียงใหม่ พบติดอันดับ 3 มีเด็กยากจนมากที่สุดของภาคเหนือ รวมเด็กหลุดนอกระบบเกือบครึ่งแสน*. <https://www.eef.or.th/article-170624/>

กรองจันทร์ จันทรพาหา. (2566). *ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาของไทยหลังสถานการณ์ Covid-19*. *วารสารเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา*, 23(1), 78–97.

ธัชชา มงคลณัฐกร และพรหมินทร์ ศรีหมื่นไวย. (2567). *การบริหารงานงบประมาณของโรงเรียนในสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4*. *วารสารสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม*, 8(12), 789–808.

ธงชัย ชูนาพรหม และธีรภัทร์ ถิ่นแสนดี. (2564). *ห้องเรียนออนไลน์สำหรับโรคอุบัติใหม่ในยุค New Normal*. *วารสารวิชาการรัตนบุศย์*, 3(3), 83–88.

ณรงค์ฤทธิ์ ประทุมชัย และชยาภานต์ เรืองสุวรรณ. (2564). *แนวทางการพัฒนาการระดมทรัพยากรเพื่อการบริหารจัดการศึกษาในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3*. *วารสารสารสนเทศ*, 10(3), 241–253.

พระปลัดเขตชนันท์ คนงานดี และศักดิ์ดา งานหมั่น. (2567). *การสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ ที่สนับสนุนการพัฒนาผู้เรียน*. *วารสารนวัตกรรมการจัดการศึกษาและการวิจัย*, 6(2), 471–482.

ศศิธร กรานสุข และสุทธิพงษ์ บุญผดุง. (2565). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อสมรรถนะการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ใน การประชุมวิชาการนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ครั้งที่ 4 “GRADUATE SCHOOL CONFERENCE 2022 iHappiness: ความสุขและคุณภาพชีวิตที่ดีอย่างยั่งยืนในยุคสังคมดิจิทัล”* วันที่ 31 สิงหาคม 2565. สมุทรสงคราม: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.

ไสว วีระพันธ์ และธีรภัทร์ ถิ่นแสนดี. (2564). *ความปกติใหม่ทางการศึกษากับความเหลื่อมล้ำที่มากยิ่งขึ้น*. *วารสารวิชาการรัตนบุศย์*, 3(2), 69–83.

สกาเวเดือน ชาวสลับ, กฤษณา วัฒนศักดิ์ และสุวิมลพงษ์ รมศรี. (2565). *ปัญหาการบริหารงานงบประมาณของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานีเขต 3*. *วารสารสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม*, 9(1), 483–492.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2565). *แนวทางการอุดหนุนค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 – 2569*. พริกหวานกราฟฟิค.

- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2567). เป้าหมายที่ 4 สร้างหลักประกันว่าทุกคนมีการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างครอบคลุมและเท่าเทียม และสนับสนุนโอกาสในการเรียนรู้ตลอดชีวิต. <https://sdgs.nesdc.go.th>
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2567). การจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ.2566 – 2570). <https://www.nesdc.go.th/main.php?filename=plan13>
- สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2567). แนวทางการดำเนินงานตามโครงการสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาตั้งแต่ระดับอนุบาลจนจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีงบประมาณ พ.ศ. 2567. <https://www.bopp.go.th>
- อนันตญา คำลือ, ฉลอง ชาตुरुประชีวิน และฉลอง ชาตुरुประชีวิน. (2566). ปัจจัยความเหลื่อมล้ำในสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1. วารสารการบริหารนิติบุคคลและนวัตกรรมท้องถิ่น, 9(8), 1789–1802.
- อลิษา นพรัมย์ และพจน์ เจริญสันเทียะ. (2567). การบริหารกิจการนักเรียนของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4. วารสารเสียงธรรมจากมหายาน, 10(3), 241–253.
- องค์การยูนิเซฟ ประเทศไทย. (2567). ช่องว่างและความเหลื่อมล้ำ: เพื่อเด็กทุกคนในประเทศไทยได้เติบโตอย่างเท่าเทียม. <https://www.unicef.org/thailand/th/reports>
- องค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา. (2560). *The Funding of School Education*. OECD. https://www.oecd.org/en/publications/the-funding-of-school-education_9789264276147-en.html

References

- Dhaliwal, T. K., & Bruno, P. (2021). The rural/nonrural divide? K-12 district spending and implication of equity-based school funding. *AERA Open*, 7(1), 1–21. <https://doi.org/10.1177/2332858420982549>

คณะผู้เขียน

ปพิชญา พุฒนา

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ถนนงามวงศ์วาน แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900
e-mail: papishaya.p@ku.th

พร้อมพิไล บัวสุวรรณ

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ถนนงามวงศ์วาน แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900
e-mail: prompilai.b@ku.th

วรรณวิศา สีนุสรณ์ คล้ายจำแลง

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ถนนงามวงศ์วาน แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900
e-mail: wanwisa.sue@ku.th